

שאלון יחסים חברתיים בכיתה

איפרגן, 2008

הטיפול בתוקפנות בכיתה : השוואה בין קבוצות ייעוציות וחינוכיות

מאת: איפרגן מרים

בהנחיית : פרופסור ציפי שכטמן

עבודת גמר מחקרית (תיזה) המוגשת כמילוי חלק מהדרישות
לקבלת התואר "מוסמך האוניברסיטה"

אינוברסיטת חיפה

הפקולטה לחינוך

החוג לחינוך

נובמבר 2008

נספח 2

שאלון יחסים חברתיים בכיתה

השאלון נבנה על פי שאלון Peer Nomination Instrument (Crick, 1996).

לפניך רשימת קשר של ילדי הכיתה. עבור על הרשימה של הבנים והבנות בכיתתך, ורושם לגבי כל אחת מההתנהגויות

את שלושת הילדים בכיתתך המתאימים לתיאור זה. אם אינך מאתר שלושה ילדים מתאימים לתיאור זה, כתוב רק את שמותיהם של הילדים המתאימים. תהיאר מנוסח בלישון זכר, אבל לכל תיאור אתה יכול לבחור גם בנים וגם בנות. הפרטים שתמסור יישמרו בסודיות. תודה על שיתוף הפעולה.

מס '	התיאור	שמות הבנים והבנות המתאימים
1	כאשר הילד כועס על ילג אחר הוא מתנקס בו ומוציא אותו מהחבורה או מהקבוצה	_____
2	הילד אומר דברים מעודדים לילדים אחרים	_____
3	הילד מפיץ שמועות או מרכ על ילדים אחרים	_____
4	הילד מנסה לשמח ילדים אחרים כאשר הם עצובים או מצוברים ממשו	_____
5	כאשר הילד כועס על ילד אחר, הוא מנסה לגרום לילדים אחרים להפסיק לשחק עם הילד או להפסיק לחבב אותו	_____
6	הילד עוזר לילדים אחרים	_____
7	הילד מספר שקרים על ילדים אחרים כדי לגרום לילדים אחרים לא לחבב אותם	_____
8	ילד שמשחק לבד הרבה	_____
9	כאשר הילד כועס על ילד אחר, הוא מפסיק לדבר עימו או מתעלם ממנו	_____
10	ילד שנראה שעצוב בבית ספר	
11	הילד מאיים על ילד אחר שיפסיק להיות חבר שלו, כדי לפגוע בו או להשיג מה שהוא רוצה ממנו	_____
12	ילד שנראה בודד בבית ספר	_____
13	הילד לא משתף ילדים מסוימים בפעילות הקבוצה	_____
14	ילדים אחרים מציקים לו	_____

_____ , _____ , _____	הילד מכה דחוף ילדים אחרים	1 5
_____ , _____ , _____	ילדים צוחקים עליו	1 6
_____ , _____ , _____	ילדים מנסים לפגוע ברגשותיו	1 7
_____ , _____ , _____	הילד מתחיל במריבות או מעורב במכות עם ילדים אחרים	1 8
_____ , _____ , _____	הילד הוא בעל כושר מנהיגות טוב	1 9
_____ , _____ , _____	הילד מאיים להרביץ לילדים אחרים	2 0
_____ , _____ , _____	הילד משתלט או מציק לילדים אחרים	2 1

נספח 3- שאלון יחסים בכיתה

בשאלון הבא עליך להתייחס ליחסים בכיתה. אנא סמן עיגול מסביב לתשובה הנכונה.

2	1	0	1	התלמידים משקיעים מרץ רב במה שהם עושים בכיתה
2	1	0	2	לתלמידי הכיתה יוצא להכיר היטב זה את זה
2	1	0	3	המורים מקדישים זמן מועט לשיחה עם תלמידים
2	1	0	4	התלמידים בכיתה מרבים לחלום בהקיץ
2	1	0	5	תלמידי הכיתה לא מתעניינים בתלמידים באופן אישי
2	1	0	6	המורים בכיתה מתעניינים בתלמידים באופן אישי
2	1	0	7	בכתתנו התלמידים מחכים בקצור רוח לסיוס השיעור
2	1	0	8	בכיתה זו נוצרו הרבה קשרי ידידות
2	1	0	9	המורים בכיתה הם יותר חברים מאשר שליטים
2	1	0	10	רוב התלמידים בכיתה שמים לב באמת למה שהמורה אומרת
2	1	0	11	קל מאוד לאסוף כאן קבוצה של תלמידים לביצוע משימה או תפקיד
2	1	0	12	המורה משתדלת מאוד לעזור לתלמידים
2	1	0	13	תלמידים מעטים משתתפים בפעילויות הכיתה
2	1	0	14	התלמידים בכיתתנו אוהבים לעבוד ביחד על נושאי הלימוד
2	1	0	15	לפעמים המורה מביישת תלמיד שלא יודע תשובה נכונה
2	1	0	16	תלמידים רבים נוהגים לקשקש על נייר בזמן השיעור, או להעביר פתקים אחד לשני
2	1	0	17	התלמידים אוהבים לעזור אחד לשני בהכנת שיעורים
2	1	0	18	המורים בכיתתנו מדברים "מגוה" אל התלמידים
2	1	0	19	לעיתים מציגים התלמידים לפני הכיתה דברים שעבדו עליהם בעצמם
2	1	0	20	לתלמידים בכיתתנו אין הרבה הזדמנויות להכיר באמת זה את זה
2	1	0	21	אם תלמיד רוצה לשוחח על משהו, המורה ימצא זמן לכך
2	1	0	22	רוב התלמידים בכיתה נראים חצי ישנים במשך השיעורים
2	1	0	23	התלמידים יודעים, בדרך כלל, היכן גרים רוב תלמידי הכיתה
2	1	0	24	המורה כאן מעונינם לדעת מה רוצים התלמידים עצמם ללמוד
2	1	0	25	בכיתה זו התלמידים עושים לעיתים עבודה נוספת ביוזמתם
2	1	0	26	יש קבוצות תלמידים שאינן מסתדרות זו עם זו בכיתה
2	1	0	27	המורים בכיתה אינם סומכים על התלמידים
2	1	0	28	התלמידים באמת נהנים בכיתה זו
2	1	0	29	ישנם בכיתה תלמידים שאינם מחבבים זה את זה
2	1	0	30	בכיתה זו התלמידים צריכים להיזהר בדבריהם

כלי המדידה

- 1. שאלון דימוגראפי :** הכולל מין, גיל\כיתה, מצב משבחתי, ארץ מוצא, (נספח מס'1)
- 2. שאלון יחסים חברתיים בכיתה:** Peer nomination Instrument הוא השאלון המלא של Crick (1996), אשר שימוש אותנו כשאלון הערכה ושיום של מורים לגבי תלמידים בכיתה. המורים התבקשו לציין שמות של שלושה ארבעה מהתלמידים לתיאור ההתנהגות הנתון בפרטים השונים אשר בשאלון. בשאלון 21 בריטים המתייחסים ל צורות השונות של ביטויי תוקפנות פיסית ובינאישית (לדוג': " הילד מכה או דוחף ילדים אחרים", ו"כאשר הילד כועס על ילד אחר הוא מנסה לגרום לילדים אחרים להפסיק לשחק עם הילד"), להתנהגויות פרו-חברתיות (לדוגמה: "הילד עוזר לילדים אחרים") ולפרטים המתארים את מצבו של תלמיד ביחס לבני גילו ("הילד הו בעל כושר מנהגיות גבוה") תלמיד ששמו מופיע מספר פעמים בפרטים מתת-סולם מסוים, מזוהה כבעל ההתנהגות שמתאר תת-הסולם. לשאלון זה תקיפות מבנית והיא מדווחת בספרות (Crick et al, 1997). נערך ניתוח גורמים אשר אישור את קיומם של שני גורמים, תוקפנות בינאישית ותוקפנות חיצונית (פיסית-מילולית) הקורלציה בין התוקפנות החיצונית היא לבינאישית הייתה ממוצעת (Crick & Grotpetr, 1995) ($r=.54$). הקורלציה הבינונית שנמצאה היא מה שצפוי לקבל כשמדובר בשני מבנים השונים במובן מבנים אך שייכים לאותו תחום התנהגותי. יותר מכול, ניתוח הגורמים מספר הוכחה פנימית שהתוקפנות הבינאישית היא מבנה מובחן ועצמאי מהתוקפנות החיצונית בנוסף, תוקפנות בין אישית נמצאה בקורלציה של $r = 40$ עם התנגדות בני אותו גיל (Coie & Kupersmith, 1983 ; Dodge, 1983). במחקר ניתן תיקוף נוסף. התלמידים שאותו כתוקפניים על פי שאלון אכן היו גבוהים יותר במדדי ה תוקפנות, על פי דיווחם האישי ו ביחס לחברי כיתתם (ראה נספח מס'11). המהימנות המדווחת אודות כלי זה הינה 95. לתוקפנות פיזית ו-87. לתוקפנות בינאישית. רמת מהימנות דומה נמצאה גם במחקר אחר ו במחן חוזר, לאחר ארבעה שבועות, $r = .82$ ו $r = .90$ לשני הסולמות (Crick et, 1999). (נספח מס'5). המהימנות הפנימית גבוהה ונעה בין 82. ל-89. לתוקפנות הבינאישית ובין 94. ל 97. לתוקפנות ה פיסית. השאלון מולא על ידי המורים לפני ההתערבות.
- 3. יחסים בכיתה :** נמדדו על פי שאלון אקלים כיתה – Classroom Enviroment Scale (Moos – Trickett, 1987). השאלון כולל שלושה מרכיבים מרכזיים : יחסים בינאישיים, צמיחה אישית וחוקים ו כללים ברורים. במחקר עדכני שנעשה בארץ (Shechtman, 2006) נמצא שיש יחסים בינאישיים בכיתה הינו המרכיב בעל הכשר הגבוה ביותר לרמת תוקפנות בכיתה. על כן, במחקר זה נשתמש רק במרכיב היחסים הבינאישיים הכולל את תת- הסולמות : קרבה, מעורבות ותמיכת המורה, 10 פרטים בכל תת סולם, סה"כ 30 פרטים. פריטים לדוגמא: "לתלמידי הכיתה יוצא להכיר היטב זה את זה", התלמידים משקיעים רבות במה שהם עושים בכיתה", " המורים בכיתה מתעניינים בתלמידים באופן אישי" התשובות בשאלון זה דיכוטומיות. טווח הציונים: 0-30. הכלי נמצא בשימוש רחב בארץ (למשל, shechtman 1993). גם בגרסתו המקוצרת (shechtman, 1997) המחברים מדווחים על תוקף ו מהימנות הכלי. תקופת הכלי התבססה על השוואת הכלי עם שאלות הקרבונות (shechtman, 2006) ו הקורלציה נמצאה שלילית $r = -.36$ כלומר, ככל

שהיחסים בכיתה היו גבוהים יותר מדד הקורבנות היה נמוך יותר. תוקף המבחן נבנה על סמך הקשר בין המבחן המקורי עם משתנים רלבנטיים כגון רוח, נוכחות בביה"ס. המתאם של השאלון המקוצר עם השאלון המקורי גבוה (מעל ל-0.80). (שכטמן, 2001). הכלי תוקף גם על סמך תצפיות באינטראקציות חברתיות (shechtman, 2006). במחקר מוקדם יותר (מנור, 1981) מדווחת תקיפות תוכן השאלון המתבטאת באינטראקציות הנמוכות (במוצע $r = .25$): בין הסולמות; כלומר, נראה כי הסולמות מודדים כל אחד מרכיב שונה. המהימנות הפנימית $a = .80$ (Moos & tricet, 1987) במבחן חוזר הייתה המהימנות $a = .71$. במבחן מוקדם יותר (Moos & Tricket, 1974). המהימנות נבדקה בשלושה מרווחי זמן שונים ונמצאים גבוהה. במבחן ובמבחן חוזר במרווח של שבועיים הייתה המהימנות 0.98-0.91. במרווח של ארבעה שבועות היא הייתה 0.96-0.87 במרווח של שישה שבועות נמצאה מהימנות של 0.98-0.90. במבחן החוזר המהימנות שנמצאה במחקר הנוכחי הינה $a = .72$ השאלון מולא על ידי תלמידי כל שלוש הכיתות לפני ואחרי ההתערבות (נספח מס' 3)

4. רמת התוקפנות בכיתה: כוללת ארבע צורות של ביטויי תוקפנות: מילולית, פיזית, קורבניות ותוקפנות אינטימית (relational). התנהגויות אלו נבחנו עפ"י שאלונים שחוברו ע"י Espelage ושותפים באוני' Illinois, עבור כל אחת מצורות התוקפנות the Illinois Aggression scale (Espelage, 2001) הסולם שבדק תוקפנות מילולית (שימוש בשמות גנאי, השפלה דחיייה חברתית) כולל תשעה פריטים (פריטים 1, 2, 9, 11, 14, 15, 16, 17, 18), התלמידים משיבים על השאלה "כמה פעמים בחודש האחרון הם היו מעורבים באחת מההתנהגויות הללו? לדוגמא: " פגעתי במשהו לשם ההנאה שבדבר" התשובות ניתנות על סולם בן 5 מדרגות החל מ- "אף בעם" (במדרגה ראשונה) ועד "7 פעמים או יותר" (במדרגה חמישית) טווח הציונים: 0-36. בכל ארבעת תתי הסולמות, ציון גבוה מעיד על רמת אלימות גבוהה יותר. המהימנות הפנימית המדווחת במחקרים שונים נעה בין 0.87-0.91. תוקף הכלי נבדק עלפ"י השוואה עם השאלון של Achenbach ונמצא גבוה ($r = .65$). המהימנות שנמצאה במחקר זה הינה $a = .84$. הכלי הבודק תוקפנות פיזית כולל 5 פריטים (פריטים 3, 7, 10, 12, 13), למשל, "הייתי מעורב בתגרה פיזית" או "מצאתי ילד שקל להרביץ לו". התשובות ניתנות על רצף בין 5 דרגות. 0-20. שאלון זה נמצא בקשר גבוה עם שאלון התוקפנות המילולית ($r = .58$) והמהימנות הפנימית שלו ($r = .86$). המהימנות במחקר זה הינה $a = .80$.

הסולם הבודק קורבנות מכיל 4 פריטים (פריטים 4, 5, 6, 8). לדוגמא: "אחרים קראו לי בשמות גנאי" או "אחרים דחפו אותי". התשובות ניתנות על רצף של 5 דרגות. טווח הציונים: 0-16. תוקף מבחן נמצא על ידי השוואה בין סולם הקורבנות לסולם התוקפנות הפיזית ולמדד ההצקה, משנמצאה קורלציה נמוכה ביניהם: הייתה $r = .21$ ו $r = .12$ בהתאמה. המהימנות הפנימית של השאלון ($r = .93$). המהימנות שנמצאה במחקר זה הינה $a = .78$. תוקפנות בינאישית נמדדה עפ"י סקלה מתוך השאלון המלא של Crick (1966), דלעיל. השאלון שונה כך שיתאים לשאר חלקי השאלון ולנשא. השאלון מכיל 4 פריטים כמו חרם, הפצת שמועות והתנהגויות אחרות הפוגעות בתדמית או ביחסים עם ילדים אחרים. למשל "כשאני כועס על מישהו אני מגיב בדחיייתו מהקבוצה". התשובות ניתנות על רצף בן 5 דרגות וטווח הציונים: 0-16. המהימנות המדווחת ($r = .89$). המהימנות במחקר זה הינה $a = .67$. השאלון על כל ארבעת חלקיו, מולא על ידי תלמידי כל שלוש הכיתות לפני ואחרי ההתערבות (נספח מס' 4)

5. רמת תוקפנות הפרט נמדדת באמצעות the aggression questionnaire (buss & perry, 1992). השאלון מכיל 29 פריטים הבודקים תוקפנות פיזית (פריטים 1-9) מילולית (10-14), כעס (15-21) ואיבה (22-29). התשובות ניתנות על רצף בין 7 דרגות החל מ-1 = "מאוד לא מאפיין אותי" ועד 7 =

"מאוד מאפיין אותי" טווח הציונים: 0-174. פריטים לדוגמה: "מידי פעם איננה יכול להתגבר העל הדחק להכות מישהו אחרי", "אני מרגיש לפעמים שאני עומד להתפוצץ", "לפעמים אני אכול קינאה". תוקף ומהימנות מדווחים בספרות (buss & perry anderson & dill, 2000). תוקף הכלי נבדק על ידי בדיקת הקשר בין ציונים בשאלון זה לשאלונים אחרים בין "the personality assessment inventory (PAI, 1991 MORLEY) וה"גלד'ס אגססיון אינבנטרי" (Gladue, 1991) נמצא תוקף מתכנס השאלונים בדקו מדדים אחרים של תוקפנות (כמו: נטיות אגרסיביות, אי יציבות רגשית) : נמצא קשר חיובי ביניהם. תוקף מבחין נמצא בהשוואה לשאלון שבדק רצייה חברתית (The Social Desirability Q). נמצא קשר שלילי גבוה בין שאלון זה לשאלון התקפנות (Stricker, messick & Jackson, 1968) ($r = -0.59$). נמצאה מהימנות פנימית גבוהה במדדים השונים והיא נעה בין $a = .75$ ל- $a = .82$. במחקר חוזר לאחר שבעה חודשים המהימנות פנימית נעה בין $a = .47$ ל- $a = .82$ (harris, 1997). המהימנות שנמצאה במחקר זה הינה $a = .81$ בפרטים הבודקים אלימות פיסית $a = .66$ בפרטים הבודקים אלימות מילולית, $a = .61$ בפרטים הבודקים כעס ו- $a = .75$ בפרטים הבודקים שינאה. השאלון מולא על ידי תלמידי כל שלוש הכיתות לפני ואחרי ההתערבות. (נספח מס' 6).

6. אמפתיה נמדדה על ידי שאלון האמפתיה לילדים adolescents an index of empathy for children and adolescents. שאלון זה מתבסס על התפיסה כי אמפתיה רגשית מוגדרת כהיענות רגשית לתפיסת ההתנסויות של אחרים. הדגש הוא על ההיענות הרגשית ולא על התובנה הקוגניטיבית (Bryant, 1982). בשאלון 19 היגדים פרטים לדוגמה: "עצוב לי לראות ילד שאינו מוצא חבר למשחק", "כשאני רואה ילד בוכה אני מרגיש בוכה בעצמי", "זה טפשי שאנשים בוכים בגלל סרט או ספר עצוב". ציון האמפתיה מתקבל על ידי סיכום התוצאות ולאחר היפוך מחצית ההיגדים המונסחים בצורה שלילית. השאלון נבדק על תלמידי כיתות א, ד, ז (בני 6-14). המהימנות הפנימית נעה בין $a = .54$ לתלמידי א'-ד' ו- $a = .79$ לתלמידי כיתות ז'. המהימנות שנבדקו במבחן ובמבחן חוזר נעה בין $a = .74$ לתלמידי א' ו- $a = .83$ לתלמידי ז'. המהימנות הפנימית הייתה דומה ($a = .70$) (שכטמן, 2001). במחקר אחר של בריאנט (Bryant, 1982) נמדדו תוצאות דומות. המהימנות שנבדקו במבחן ובמבחן חוזר (לאחר שובעיים) נעה בין $a = .74$ לתלמידי א' ו- $a = .86$ מהימנות פנימית נמצאה לי על פי קרובך ונעה בין $a = .54$ לצעירים ביותר ו- $a = .79$ לבוגרים ביותר. המהימנות שנמצאה במחקר הנוכחיהינה- $a = .72$.

תוקף מתכנס של המבחן נמצא על ידי השוואת השאלון עם השאלונים דומים: "the feshbach and roe;

"the mehrabian and Epstein וגם (Feshbach & roe, 1968) empathy mesure for children"

adult scale (mehrabian & epstein, 1972) הקורלציה בין שאלון האמפטיה הנדון לבין שני השאלונים שהשוו עימו הייתה $a = .59$ לגברים ו- $a = .77$ לנשים. תוקף מבחין נמצא בהשוואה בין שאלון זה עם משתנים לא רלוונטיים (כגון, ציון בקריאטיביות וכלים רבתיאוריים מובחנים (שונים) מכלי זה : תוקפנות ורצייה חברתית. השוואה עם הישגים בקריאה נמצאה קורלציה נמוכה של $a = .25$ לגברים ו- $a = .15$ לנשים. בהשוואה עם תוקפנות נמצאה קורלציה של $a = .14$ לנשים ו- $a = .01$ לגברים. הקורלציה שנמצאה בהשוואה עם מבחן הרצייה החברתית נעה בין $a = .01$ לגברים ו- $a = .04$ לנשים. השאלון תורגם לעברית ונמצא בשימוש בארץ. התשובות בשאלון הינן על רצף של ארבע דרגות. העדפנו להשתמש ברצף אך צמצמנו אותו ל-4 דרגות. השאלון מולא על ידי תלמידי כל שלוש הכיתות לפני ואחרי ההתערבות (נספח מס' 7).

7. רמת התדרה ורמת התוקפנות נמדדו עך ידי שאלון הסתגלות דיווח המורה (TRF Achenbach, 1991b-).

במחקר הנוכחי נעשה שימוש בשתי סקלות מתוך חלקו השני של הבחן הכולל 113 פריטים, המתייחסים לשמונה סקלות: מפונמות, בעיות סומטיות, בעיות חברתיות, בעיות חשיבה, עבריינות, ריכוז/ קשב, התנהגות תוקפנית, חרדה/ דיכאון. הסקלות בן השתמשנו הינן: חרדה והתנהגות תוקפנית.

מבחן אכנבך לדיווח מורה (teacher's Report from –TRF, Achenbach, 1991b) דומה מאוד לשאלון אכנבך לדיווח עצמי (Achenbach, 1991a- cbcl- child behavior checklist) רק בשינוי קל. לדוגמא: בסקלת ההתנהגות התוקפנית, במקום הפריט "אני נוטה להיקלע לתגרות" מופיע הפריט אצל המורה: "התלמיד נוטה להיקלע לתגרות". המורים התייחסו בשאלון זה לסקלת התוקפנות, השייכת להתנהגות המוחצנות, ולסקלת החרדה\ דיכאון, השייכת להתנהגויות מופנמות. פריט לדוגמא מסקלת החרדה: "חושב שרוצים להתנכל לו". מספרי הפריטים המתויימים לחרדה הם:

35,23,27,28,33,4,6,12,13,14,15,16,18,19,20 סה"כ: 16 פריטים. מספרי הפריטים המתוייחסים לתוקפנות הינם: 1,2,5,7,8,9,10,11,17,21,22,24,25,26,29,30,31,32,34 סה"כ: 19 פריטים. המהימנות הפנימית שנמצאה לסקלת התוקפנות הינה $a=.96$; המהימנות של סקלת החרדה הינה $a=.88$.

מהימנות השאלון הינה $a=.97$. ובמבחן חוזר אחרי 15 יום היתה $a=.92$. לאחר חודשים היתה $a=.66$. המהימנות שנמצאה במחקר זה הינה $a=.83$. לסקלת ההתנהגויות המפנמות ו- $a=.89$ לסקלת ההתנהגויות המוחצנות. תוקף המבנה של שאלון זה נבדק בהשוואה עם מבחן אחר "canners revised"

"Teacher Rating Scale" (Conneres, 1990) ונמצא גוה ($r=.83$). יתרה מזו, לשם תיקוף הכלי השתמשו בסוג של הסכמה בין שופטים. בישקו משני גורמים שונים (אבא- אמא, אמא- מורה). להתייחס לאותו ילד במענה על השאלונים. הקורלציה ביניהם נעה בין $r=.40$ ל- $r=.60$ (Achenbach, 1991). השאלון מולא על ידי המורים לפני ואחרי ההתערבות, רק לגבי התלמידים התוקפניים שהשתתפו במחקר (נספח מס'9).

הליך המחקר

מדגם המחקר בנוי על מדגם נוחות המותאם למקום עבודתן של היוצעות שהשתתפו במחקר. בכל ביי"ס נבחרה לניסוי שכבת יל אחת (באחת מן השכבות ה'-ח'), אשר חלוקת באופן אקראי לשלושה תנאי ניסוי:

א. כיתת ניסוי א'- התערבות כיתות, ב. קבוצות ניסוי ב'- התערבות בקבוצה קטנה (קבוצת ילדים בסיכון להתנהגות תוקפנית) ותלמידי כיתתם, ג. קבוצת ביקורת –כיתה ללא התערבות. קבוצת ניסוי ב' נבחרה על פי הערכת מורים. ההתערבות בקבוצת הניסוי התבצעה בחודשים דצמבר-אפריל וכללה 10 מפגשי כיתה בתכנית לשיפור אקלים כיתה- לכיתות ניסוי א', ו 10 מפגשי קבוצה קטנה של התערבות ביבילותרפית לכיתת ניסוי ב'. לשאר חברי כיתתם של תלמידיקבוצת ניסוי ב' ותלמידי קבוצת הביקורת נערכו שיעורי חינוך רגילים.

שתי ההתערבויות בוצעו באותו פרק זמן, על ידי 13 יועצים ותיקים שהשתתפו בקורס "הערכת פרויקטים". טווח גילים נע בי25-35 ($M=41.50$ $SD=5.24$) והותק שלהן בהוראה נע בין ($M7-26 = 14.14$ $SD=4.29$)

עבודתן זו היוותה בסיס לפרויקט הגמר בלימודי ה- M.A שלהן ביעוץ חינוכי. זהו קורס של 56 שעות אשר

התקיים בסמסטר א' של שנה"ל תשס"ז. בקורס זה למדו היועצים את הרקע לתוקפנות בביה"ס ואת דרכי הטיפול הרלוונטיות. ההתערבות התבצעה על פי מעריכים מוכנים בשני סוגי ההתערבות, על מנת לשמור על אחידות בתנאי עריכת הניסוי. בנוסף, ניהול היועצים יומן ו בו דיווחו לגבי כל מפגש על הפעילות ו באופן ביצועה. כל יועץ ביצע את שתי ההתערבויות ו היה אחראי ל העברת השאלונים בכיתות עליהן היה מופקד. איסוף הנתונים התבצע על ידי הצעת המחקר.

התלמידים מילאו שאלונים לדיווח עצמי ו המחככים מילאו שאלונים (שאלון זיהוי התלמידים התוקפניים ו שאלון ההסתגלות) שהתייחסו לתלמידי התוקפניים. השאלונים מתייחסים למשתנים כיתתיים (יחסים